

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjörð í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marnir Simonsen, lækni

Fríða Patursson, lögfrøðingur

Nær eru børn skúlabúgvín?

Sálarfrøðingurin skrivur:

Nú nærkast tíðin, tá maður mín og eg skulu gera av, um seks ára gamli sonur okkara skal fara í skúla í ár.

Sonurin er ógvuliga vitugur av sínum aldri at vera, men hann hevur ikki gingið í barnagarð (vit búgva í Havn), so vit eru eitt sindur ósamd um, hvussu hann skal klára seg í skúlanum.

Til upplýsingar til sálarfrøðingin vil eg viðmerkja, at hann er føddur í februar mánaða.

Er tað rætt at koyra hann í skúla í ár?

Foreldur

Spurningurin er áhuga-verdur og er seinastu dagarnar vordin serliga viðkomandi, nú skúlar eru farnir at lýsa við innskriving av nýggjum næmingum.

Fólkaskúlin hevur av praktiskum grundum sett eitt ávíst mark fyri, nær børn eiga at byrja skúlagongdina, men sum øllum kunnugt, er ikki altíð neyvt samsvar millum skúlaformreytir (skúlabúgving) hjá børnu og aldur teirra.

Tí eru nógu foreldur ivasom um innskrivingar-spurningin, tá talan er um børn, sum liggja á markinum, t.v.s. eru fødd stutt øðrumegin ársskið.

Hvat skúlabyrjan viðtúr eigur ein í fyrstu syftu at gera sær greitt, at støða barnsins í skúlanum mangan er øðrvis enn í heiminum. Samstundis eigur ein at minnst til, at skúlan krav og virksemi gerst umráðandi partur av barnsins umhvørvi í eini sjei til tiggju ár av týðingarmestu menningar-árum barnsins.

Setur krøv

At ganga í skúla setur síni eyðsýndu krøv til einstaka næmingin, óansæð aldur.

1) Vitugu (intelektuella

krøvini): fevna um slíkt, sum neyðug vitan og innlit, málfori, mongdarfatan og aðra sansaliga fatan gjøgnum eygu, oyru og rørsli.

2) Krøv til arbeiddandi: tí skúlin er meira eitt arbeiðsplass enn bert spæl. Tað setur krøv til áhaldni og ansni fyri ásettum uppgávum og ikki minst — til at gera arbeiddsetningin lidnan.

3) Krøv til sosialar fortreytir: eiga í mínum eygum ikki at verða gloymd, og eru mangan ein forðan fyri hepa skúlabyrjan fram um gávu, líkambúgving o.t.

Í hesum føri er tað serliga týðingarmikið, at barnið toli at vera t.d. eitt av mongum, at ganga undir felags reglur, tola at býta áhuga lærarans við hini, og vísa øðrum neyðugan ans.

Samanumtikið skal barnið vera tolið og duga at skilja, at í skúlanum hevur ein ikki sum heima einkarætt upp á uppalan, men er um hann í felag.

Hóskandi fólkatalfar

Áður lögdu skúlafólk eisini dent á barnsins heilsu- og líkambúgving sum heild, men so framkomin heilsuroktin er vordin nú á døgum, verður tað mest sum tikið sum ein sjálffylgja.

Hesi skúlabúgvingar-krøv komu kon skúlafólk so fram til við at siggja lutvíst skúlan mál og mið (samb. endamálsorðing fólkaskúlan) og lutvíst tað undirvísingartilfar og undirvísingarrættir, sum skúlin var vanir við. So var bert eftir at flokka fólkatalfar (næmingarnir) soleiðis, at tátið undirvísingarmódel var hóskandi.

Fyri at meta um næmingur var búgvin at byrja sína skúlagongd, varð funnið fram til sonevndar »skúlabúgvingarroyndir« at studla seg til.

Eftir míni meting ein óheppin mannagongd at líkna við ein smíðumeistara, sum ikki lagar sitt arbeiðslag eftir tilfarinum, men bert bitur seg fastan í arbeiðssetning og viðgerð. Soleiðis at skilja, at smíðurin ætlar sær skikkað tilfar, sum eina sjálffylgja ella rættin til at velja sær slíkt tilfar sum er skikkað burtúr, og síðan leggur vertin á restina.

Slíkar skúlabúgvingarroyndir — eitt nú Uppsala-royndin — vísti seg, sum frá leið tianverri (eftir míni meting til alla lukku) at vera vana spádómur um skúlaeyndu barnsins, og skúlarar góvust eisini at nýta hesa.

Barnið skúlabúgvíð — skúlin barnabúgvín?

Eg havi ongantíð ivast í, at lærarafólk við alsni til arbeiðið sitt og harvið skúlauppalan barnsins, hava roynt sitt ýtarsta.

Sum øllum kunnugt, er barnið hjálparleysur og ólúgugur skapningur

burturav. Tí er tað sjáføngd at hugsa sær, at øll børn av sær sjálvum, vegna aldur eru skúlabúgvín ella sonevnd »grýtuklár« til skúlabyrjan, og at skúlin so ekkaleysur kann fara undir at læra barnini at skriva tøl, leggja saman, taka frá, falda o.s.fr., eftir einum fremmandum lögðum flutningsbandi, um eg so má siga!

Hesa sannroynd — um ymisku skúlaformreytir barna — hevur skúlaformreytir eisini umsiður ásanna, og tí varð spurningurin um skúlabúgving hjá børnum við tíðini broyttur til tann í mínum eygum hópin áhugaverdari, »at gera skúlan barnabúgving« — soleiðis at skilja, at skúlin átók sær í stórri mun at taka ímóti børnum, sum tey vóru við teirra ymisku formreytum og fyrstu tíðina at virka fyri at gera barnini skúlabúgvín, heldur enn beinanvegin at krevja faklig skúlaúrslit.

Serkønir lærarar

Góð byrjan er mangan hálvkomið verk, — so eisini við skúlabyrjan. Hetta hevur skúlin ásannað meira og meira. Meðan skúlar áður høvdu lyndi at seta ólærðar vikarar at undirvísa byrjunarflokkum, verður nú alsamt stórri ansur vístur júst hesum undirvísingararbeiði, og verða lærarar við serstokum kunneika og hegni settir til tess.

Henda mannagongd sæst eisini aftur í sjálvari læraraútbúgvingini. Frá 1975 hevur verið gjørligt hjá læraraskúlanæmingum at nema sær serkunnleika í t.d. at undirvísa byrjunarflokkum.

Tað er eingin borgan fyri dygd, men skuldi kortini verið vón um betri fortreytir hjá skúlanum at taka móti komandi næm-

ingatilfari, eins og at veita børnum eina skynsama skúlabyrjan.

Tey niggju árinu eg var lærari á Læraraskúlanum, geva mær vónir um, at nógvir lærarar eru, sum serstakliga geva byrjunarflokkum ans.

Fyri at venda aftur til tygara konkreta spurning, so meti eg feroyskar lærarar samanumtikið at vera væl skikkaðir til at skilja tygara spurning og eisini at ráðgeva tygum.

Tað eru formligar reglur um aldur og skúlabyrjan sum skulu fylgjast, men tygum skulu tosa við skúlan leiðslu um hetta og kanna, hvussu skúlabyrjan har fer fram, og um børn eru fyri rimligari »innskúling«. Spyrjið, metið og veljið millum skúlarar, tí ivaleyst er munur á ymsu stovnum.

Í Onglandi og Fraklandi fara barnini í skúla fimm ára gomul, í USA seks ára gomul — her hjá okkum sjei ára gomul. Tað velst um hvat stendur barninum í bði.

Tað er sera umráðandi at skúlin motir børnunum soleiðis, at tey fá byrjan dáma skúlagongdina.

Stavnhaldið fyri Grundvígska háskúlan kundi ikki minni verið stavnhaldið fyri skúlabyrjan smábarnanna:

»For den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han for ej havde hørt«.

Tí eiga tygum í minsta lagi at kanna skúlan har barnið skal ganga og meta um tilbøðið er til gagns fyri barn tygara, og síðan at taka støðu út frá hesum.

Ey-Jo

Eitt IKKI var dottið niðurfyri

Í seinasta hósdagsblað stóð spurningur um at býta vørur um.

Lögfrøðingurin svaraði hesum spurningi, men av misgávum er svarið í prentingini ikki rætt, tí eitt IKKI var dottið niðurfyri.

Ístaðin átti at standa:

»Um tygum ynskja at lata vøruna innaftur, av tí at tygum t.d. ikki dáma litin ella ikki hava brúk fyri henni, kunnu tygum ikki krevja pengarnar aftur«.

Vit biðja lögfrøðingin og lesarnar umbera hetta mistakið.

Dag.